

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/174/2007

ZAUFANIE DO POLITYKÓW W NOWYM UKŁADZIE POLITYCZNYM

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

Okres powyborczy, tzw. miodowy miesiąc władzy, sprzyja zarówno dobrym notowaniom partii politycznych (szczególnie tych zwycięskich), jak i poszczególnych polityków aktywnych na scenie politycznej. Po wyborach Polacy bardziej optymistycznie postrzegają świat polityczny i zwykle życzliwiej odnoszą się do jego przedstawicieli, obdarzając ich ponownie kredytem zaufania. Do momentu realizacji naszego sondażu¹ ukonstytuował się nowy parlament, wybrano marszałków Sejmu i Senatu, rozpoczęto procedurę powoływania komisji parlamentarnych. Dyskusje i spory związane z tymi wydarzeniami zdominowały dyskurs polityczny w ostatnich dwóch tygodniach. Jednak najważniejszym wydarzeniem było niewątpliwie powołanie nowej koalicji rządowej, desygnowanie premiera i formowanie nowego rządu.

ZAUFIANIE I NIEUFIANIE

Po wyborach politykiem najczęściej darzonym zaufaniem społecznym (przez 69% Polaków) jest lider zwycięskiego ugrupowania i nowo mianowany premier Donald Tusk. Notowania minimalnie lepsze od aktualnych Donald Tusk miał tylko raz w całej swojej wieloletniej karierze politycznej – we wrześniu 2005 roku, przed ostatnimi wyborami prezydenckimi, zaufaniem darzyło go 71% badanych. W ścisłej czołówce polityków cieszących się obecnie największym zaufaniem społecznym jest także wicepremier Waldemar Pawlak – lider PSL współtworzącego rząd z Platformą. Ufa mu tyle samo ankietowanych, co Zbigniewowi Relidze, zajmującemu w ubiegłych miesiącach pierwsze miejsce w naszym rankingu (po 62% deklaracji zaufania).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (210) zrealizowano w dniach 10–15 listopada 2007 roku na liczącej 863 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1. Stosunek do polityków w listopadzie 2007

Politycy	Zaufanie		Nieufność		Obojętność	Nieznajomość
	XI 2007	Zmiana od X 2007	XI 2007	Zmiana od X 2007		
	w procentach					
Donald Tusk	69	16	17	-10	9	0
Waldemar Pawlak	62	16	12	-6	16	5
Zbigniew Religa	62	3	18	-1	14	2
Lech Wałęsa	57	9	23	-4	18	0
Zbigniew Ziobro	49	1	32	2	11	3
Aleksander Kwaśniewski	48	4	32	-4	17	0
Bronisław Komorowski	47	13	16	-3	16	14
Hanna Gronkiewicz-Waltz	46	1	31	5	15	4
Jarosław Kalinowski	45	*	15	*	22	12
Lech Kaczyński	41	0	43	-1	12	0
Marek Borowski	40	6	22	-3	18	12
Wojciech Olejniczak	37	3	25	-1	20	12
Radosław Sikorski	36	*	15	*	17	24
Jarosław Kaczyński	36	-1	49	0	11	0
Ludwik Dorn	28	3	39	-1	16	11
Julia Pitera	26	*	11	*	13	45
Bogdan Borusewicz	23	7	13	-2	16	39
Bogdan Zdrojewski	21	*	6	*	14	53
Przemysław Gosiewski	21	3	38	0	12	23
Marek Sawicki	20	*	8	*	17	48
Antoni Macierewicz	20	*	38	*	16	18
Aleksander Szczygło	20	5	23	4	15	35
Grzegorz Schetyna	16	*	10	*	15	55
Zbigniew Chlebowski	15	*	9	*	10	60
Krzysztof Putra	15	*	17	*	12	52
Ewa Kopacz	13	*	7	*	12	64

Pominięto „trudno powiedzieć”

* W październiku brak pomiaru

Tabela 2. Zmiany **zaufania** do polityków

Politycy	Wskazania respondentów według terminów badań																
	2006						2007										
	VIII	IX	X ₁	X ₂	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach																
M. Borowski	36	34	35	31	30	39	34	35	38	36	37	35	30	33	35	34	40
B. Borusewicz	17	15	16	12	16	13	17	16	17	17	18	18	14	18	20	16	23
Z. Chlebowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
L. Dorn	25	22	20	20	21	20	20	27	26	26	28	26	25	26	26	25	28
P. Gosiewski	18	15	-	-	-	-	15	18	14	16	17	18	19	19	18	18	21
H. Gronkiewicz-Waltz	41	40	41	41	32	49	50	47	48	45	46	46	40	47	46	45	46
J. Kaczyński	42	36	32	31	33	36	39	41	33	36	36	34	33	35	37	37	36
L. Kaczyński	46	38	36	34	37	39	42	43	35	38	38	37	35	38	43	41	41
J. Kalinowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45
B. Komorowski	30	28	31	26	26	29	29	32	33	33	35	33	29	33	33	34	47
E. Kopacz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
A. Kwaśniewski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56	58	53	52	55	57	44	48
A. Macierewicz	20	16	20	16	21	15	15	20	17	16	17	-	-	-	-	-	20
W. Olejniczak	31	32	32	28	28	33	27	29	33	32	27	27	28	27	32	34	37
W. Pawlak	32	33	39	36	34	39	37	36	35	35	35	32	31	35	38	46	62
J. Pitera	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26
K. Putra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
Z. Religa	68	63	62	60	60	64	60	60	57	61	56	57	61	62	62	59	62
M. Sawicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
G. Schetyna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16
R. Sikorski	22	26	25	22	25	24	22	26	-	-	-	-	-	-	-	-	36
A. Szczygło	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	13	15	15	20
D. Tusk	53	49	51	51	49	50	46	46	48	47	49	48	41	47	47	53	69
L. Wałęsa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	39	43	50	48	57
B. Zdrojewski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
Z. Ziobro	62	59	52	53	59	59	62	66	60	58	57	55	54	58	46	48	49

Tabela 3. Zmiany **nieufności** do polityków

Politycy	Wskaźniki respondentów według terminów badań																
	2006						2007										
	VIII	IX	X ₁	X ₂	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach																
M. Borowski	29	26	27	28	26	23	27	24	20	25	22	25	28	23	25	25	22
B. Borusewicz	11	12	12	13	12	12	9	11	11	11	10	10	14	11	12	15	13
Z. Chlebowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
L. Dorn	29	31	33	33	29	31	32	30	29	30	34	37	38	36	41	40	39
P. Gosiewski	28	27	-	-	-	-	31	31	35	33	32	36	35	36	36	38	38
H. Gronkiewicz-Waltz	28	29	27	27	29	24	22	26	25	24	24	23	28	22	26	26	31
J. Kaczyński	41	46	53	50	47	47	43	46	51	47	45	49	52	53	49	49	49
L. Kaczyński	39	43	50	48	44	44	41	44	50	45	44	48	50	49	44	44	43
J. Kalinowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
B. Komorowski	19	18	18	21	17	13	17	20	17	14	13	15	18	19	19	19	16
E. Kopacz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
A. Kwaśniewski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	21	27	26	22	25	36	32
A. Macierewicz	29	43	40	38	35	36	37	32	43	41	38	-	-	-	-	-	38
W. Olejniczak	22	22	24	25	21	21	27	20	22	24	24	26	29	25	30	26	25
W. Pawlak	28	27	23	26	22	19	22	23	23	23	21	23	28	22	21	18	12
J. Pitera	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
K. Putra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
Z. Religa	14	13	15	15	14	14	17	21	21	15	18	20	15	17	17	19	18
M. Sawicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
G. Schetyna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
R. Sikorski	11	9	10	11	9	8	10	8	-	-	-	-	-	-	-	-	15
A. Szczygło	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	15	15	19	23
D. Tusk	26	28	28	30	26	27	32	30	31	27	26	27	33	27	31	27	17
L. Wałęsa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	31	30	27	27	23
B. Zdrojewski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Z. Ziobro	14	15	22	20	16	16	16	12	18	18	20	24	22	21	33	30	32

Zaufaniem większości badanych cieszy się jeszcze tylko były prezydent Lech Wałęsa (57%). Kolejne miejsca zajmują niekwestionowani niegdyś liderzy naszych rankingów: Zbigniew Ziobro, który jeszcze wiosną tego roku dystansował pod względem popularności wszystkich pozostałych polityków, oraz były prezydent Aleksander Kwaśniewski. Zaufanie do nich deklaruje obecnie niespełna co drugi ankietowany (odpowiednio: 49% i 48%). Tylko nieco mniej osób ufa czołowym politykom PO – nowemu marszałkowi Sejmu Bronisławowi Komorowskiemu (47%), prezydent Warszawy Hannie Gronkiewicz-Waltz (46%) – oraz wicemarszałkowi Sejmu z PSL Jarosławowi Kalinowskiemu (45%). Pierwszą dziesiątkę polityków darzonych największym zaufaniem społecznym zamyka w tym miesiącu prezydent Lech Kaczyński (41% wskazań). Trochę mniejszym zaufaniem cieszą się: liderzy ugrupowań lewicowych – Marek Borowski (40%) i Wojciech Olejniczak (37%), były premier Jarosław Kaczyński oraz nowo mianowany szef MSZ Radosław Sikorski (po 36% wskazań). Na dalszych pozycjach listopadowego rankingu plasują się: były marszałek Sejmu Ludwik Dorn (28%), minister ds. walki z korupcją Julia Pitera (26%) oraz marszałek Senatu poprzedniej i obecnej kadencji Bogdan Borusewicz (23%).

Spośród polityków uwzględnionych w naszym listopadowym sondażu relatywnie najczęściej z nieufnością badanych spotykają się były premier Jarosław Kaczyński (49% wskazań) oraz prezydent Lech Kaczyński (43%). Jednak w odróżnieniu od dotychczasowych liderów tego negatywnego rankingu – Romana Giertycha oraz Andrzeja Leppera – Jarosław Kaczyński, a w jeszcze większym stopniu prezydent Lech Kaczyński są politykami odbieranymi raczej kontrowersyjnie, nie zaś jednoznacznie negatywnie. Budząc u znacznej części badanych nieufność, jednocześnie dość często spotykają się również z zaufaniem ankietowanych. Prawie dwie piąte badanych deklaruje brak zaufania do jeszcze niedawno jednego z najbardziej prominentnych polityków PiS Ludwika Dorna (39%), obecnego szefa klubu parlamentarnego tej partii Przemysława Gosiewskiego oraz Antoniego Macierewicza (po 38% wskazań). W ocenie tych polityków nieufność zdecydowanie przeważa nad zaufaniem. Nieufność prawie co trzeciego respondenta wzbudzają także cieszący się dość dużym zaufaniem społecznym Zbigniew Ziobro, Aleksander Kwaśniewski oraz Hanna Gronkiewicz-Waltz.

W listopadowym badaniu, już po desygnowaniu Donalda Tuska na urząd premiera, ale jeszcze przed zaprzysiężeniem obecnego gabinetu, na naszej liście umieściliśmy nazwiska dużej grupy polityków PO, którzy byli brani pod uwagę jako ewentualni kandydaci na funkcje

ministerialne. W przeważającej części są to osoby, których znajomość i społeczny wizerunek badaliśmy bardzo dawno lub w ogóle po raz pierwszy. Spośród tego grona stosunkowo najmniej rozpoznawana jest nowa minister zdrowia Ewa Kopacz. Przed nominacją na to stanowisko jej nazwiska nie znało prawie dwie trzecie badanych (64%). Większość ankietowanych (60%) nie ma też żadnych skojarzeń ze Zbigniewem Chlebowskim, przewodniczącym klubu parlamentarnego PO. Lepiej znani są nowy szef MSWiA Grzegorz Schetyński oraz minister kultury, poprzedni przewodniczący klubu parlamentarnego PO – Bogdan Zdrojewski. Nazwisk tych polityków nie kojarzy jednak ponad połowa badanych. Spośród przedstawicieli PO, którzy dotychczas nie piastowali ważnych stanowisk państwowych, najlepiej znana jest Julia Pitera. Rozpoznaje ją ponad połowa respondentów (55%). W październiku 2002 roku, kiedy po raz pierwszy badaliśmy stosunek do niej, Julię Piterę znało zaledwie 19% ankietowanych. Nie tylko z racji większej rozpoznawalności cieszy się ona także nieco większym zaufaniem badanych niż inni, mniej znani szerokiej publiczności członkowie gabinetu Donalda Tuska. Generalnie jednak wszyscy ci politycy przez relatywnie nielicznych rozpoznających ich respondentów odbierani są raczej pozytywnie – w ich ocenach zaufanie dość znacznie przeważa nad nieufnością.

W związku z objęciem ważnych funkcji w rządzie i parlamencie na naszej liście polityków po raz pierwszy umieściliśmy także nazwiska nowego ministra rolnictwa Marka Sawickiego oraz wicemarszałka Sejmu Krzysztofa Putry. Politycy ci są rozpoznawani przez mniej więcej połowę ankietowanych. O ile jednak Marek Sawicki przez znające go osoby postrzegany jest wyraźnie pozytywnie – zaufanie do niego deklaruje ponad dwukrotnie więcej respondentów (20%) niż nieufność (8%), o tyle Krzysztof Putra jest dla rozpoznających go badanych postacią kontrowersyjną – 17% mu nie ufa, a 15% deklaruje do niego zaufanie.

Do dobrze znanych postaci sceny politycznej należy natomiast wicepremier i minister rolnictwa w rządzie SLD–PSL, wicemarszałek Sejmu poprzedniej i obecnej kadencji Jarosław Kalinowski, którego nazwisko wraz z objęciem tej funkcji po wieloletniej przerwie ponownie uwzględniliśmy na naszej liście polityków. Jarosława Kalinowskiego nie rozpoznaje zaledwie co ósmy ankietowany (12%). W porównaniu z marcem 2004 roku, kiedy to ostatnio badaliśmy stosunek do niego, obecnie jest politykiem znacznie lepiej i wyraźnie mniej kontrowersyjnie odbieranym. Zaufaniem darzy go o 6 punktów procentowych więcej badanych niż wówczas, nie ufa mu zaś zaledwie co siódmy (15%). W marcu 2004 roku odsetek ten był o 8 punktów wyższy.

Powyborcza zmiana polityczna, a także proces tworzenia nowej koalicji i nowego rządu przyniosły przede wszystkim ogromny wzrost notowań szefów obu koalicyjnych ugrupowań, a obecnie jednych z najważniejszych osób w państwie – premiera Donalda Tuska i odpowiedzialnego za gospodarkę w jego gabinecie wicepremiera Waldemara Pawlaka. Już w trakcie kampanii wyborczej, tydzień przed wyborami, obserwowaliśmy wyraźny wzrost zaufania do tych polityków. Obecnie w stosunku do tamtego przedwyborczego jeszcze pomiaru ich notowania są nieporównanie lepsze. Zaufanie do Donalda Tuska wzrosło od października aż o 16 punktów procentowych. Przy czym jednocześnie Donaldowi Tuskowi udało się jeśli nie przekonać do siebie, to przynajmniej poprawić nastawienie sporej grupy swych dotychczasowych przeciwników. Nieufność do niego deklaruje obecnie o 10 punktów procentowych mniej badanych niż w październiku. Równie dużo na zaufaniu społecznym zyskał Waldemar Pawlak (wzrost o 16 punktów procentowych). Zmniejszyła się też, choć nie aż tak znacznie jak w przypadku premiera Tuska, grupa respondentów, wśród których wicepremier Pawlak budzi nieufność (spadek o 6 punktów). Bardzo wyraźnie zyskał też w ocenie ankietowanych obecny marszałek Sejmu Bronisław Komorowski (13-punktowy wzrost zaufania i 3-punktowy spadek nieufności). Zdecydowanie lepsze od dotychczasowych są także notowania sympatyzującego w tych wyborach z PO Lecha Wałęsy. Odsetek badanych obdarzających zaufaniem byłego prezydenta wzrósł o 9 punktów, nieco ubyło też osób (o 4 punkty) deklarujących do niego nieufność. Kolejnym politykiem, którego notowania w ostatnich tygodniach się poprawiły, jest marszałek Senatu Bogdan Borusewicz. Obecnie ufa mu o 7 punktów procentowych więcej ankietowanych niż w październiku.

Ostatnie wybory, którym towarzyszyło dawno już nienotowane zaangażowanie polityczne Polaków, znajdujące wyraz przede wszystkim w znacznie wyższej niż zazwyczaj frekwencji, sprzyjały korzystnym ocenom polityków także innych ugrupowań reprezentowanych w nowym Sejmie. O dużej poprawie notowań można mówić zwłaszcza w przypadku Marka Borowskiego. W ostatnich tygodniach zaufanie do lidera SdPi wzrosło o 6 punktów procentowych, natomiast o 3 punkty zmniejszył się odsetek badanych, którzy mu nie ufają. Nieco poprawiły się także ubiegłomiesięczne wyjątkowo słabe oceny reprezentującego LiD w kampanii wyborczej byłego prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Zaufaniem darzy go obecnie o 4 punkty procentowe więcej respondentów, a zmianie tej towarzyszy taki sam spadek liczby deklaracji nieufności. Zyskali także w ocenie ankietowanych – choć już raczej symbolicznie – lider SLD Wojciech Olejniczak, Zbigniew Religa, Przemysław Gosiewski i Ludwik Dorn (wzrost zaufania po 3 punkty procentowe).

Oceny pozostałych polityków – w tym prezydenta Lecha Kaczyńskiego oraz byłego premiera Jarosława Kaczyńskiego – nie zmieniły się w stosunku do ostatniego przedwyborczego sondażu. Bardziej kontrowersyjną postacią stał się były szef MON Aleksander Szczygło (wzrost zaufania o 5 punktów i nieufności o 4 punkty). Jediną przedstawicielką sceny politycznej, w której ocenie badani okazali się bardziej krytyczni niż dotychczas, jest prezydent Warszawy Hanna Gronkiewicz-Waltz. Wprawdzie nie ubyłoby osób deklarujących do niej zaufanie, jednak dość znacznie (o 5 punktów procentowych) wzrosła liczba tych, wśród których budzi ona nieufność. Być może obecnej prezydent Warszawy zaszkodziły jej dość pochopnie zgłaszane propozycje i wypowiedzi na temat konieczności innego niż przewidywane dotąd usytuowania Stadionu Narodowego, co spowolniłoby powstawanie tej inwestycji.

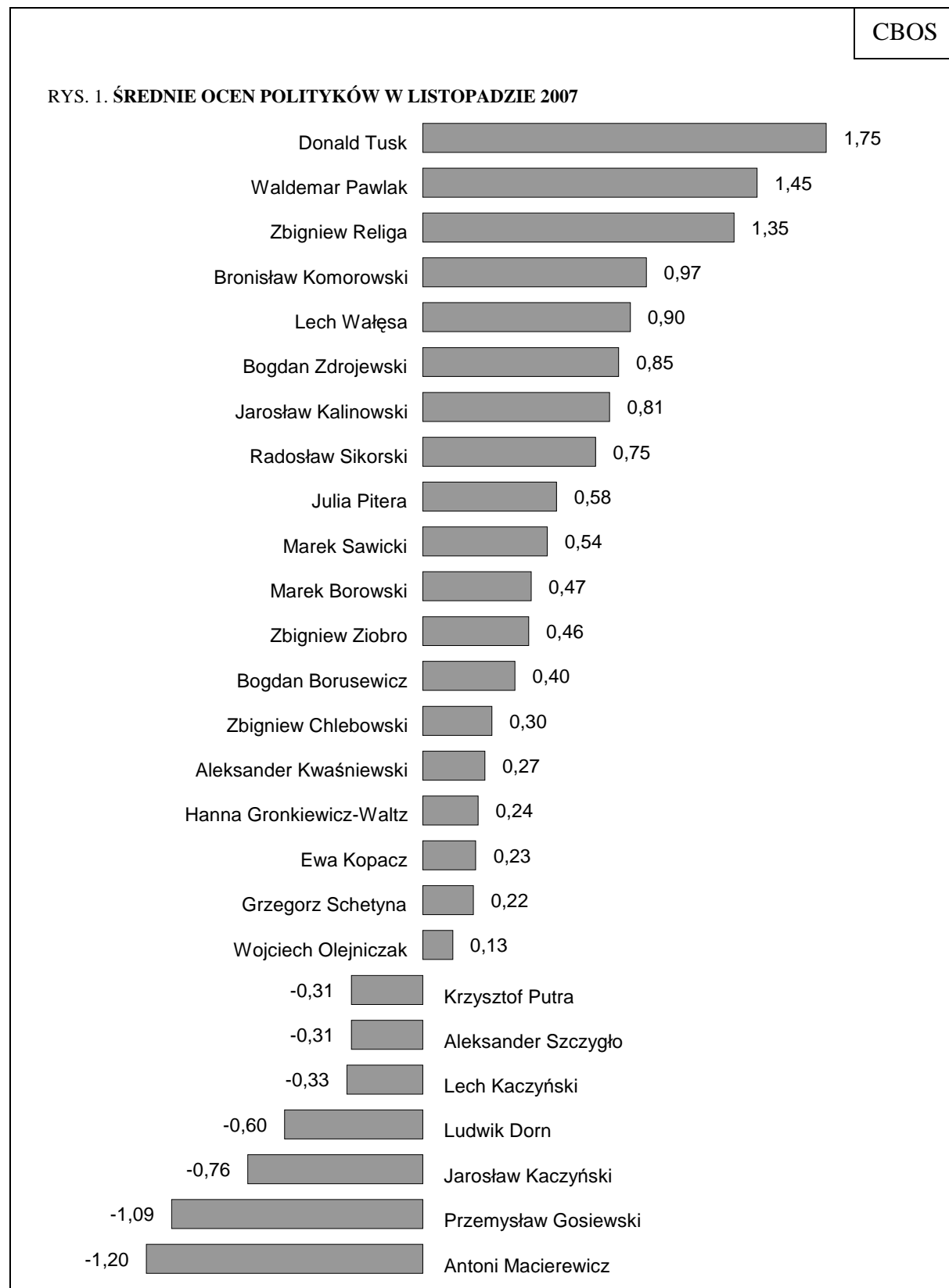
Okres kampanii wyborczej, a także bez wątpienia zgłaszane przez prezydenta i polityków PiS zastrzeżenia wobec kandydatury Radosława Sikorskiego na szefa MSZ przyniosły istotne zmiany w społecznym wizerunku tego polityka. Przede wszystkim stał się on postacią znacznie lepiej znaną badanym niż w trakcie pełnienia obowiązków szefa MON w poprzednim rządzie. W porównaniu z lutym br., kiedy to ostatnio badaliśmy stosunek do tego polityka, odsetek identyfikujących go osób wzrósł aż o 20 punktów. Większa znajomość Radosława Sikorskiego przekłada się jednak także na jego ambiwalentne oceny. W porównaniu z lutym 2007 roku nowo mianowany szef dyplomacji jest politykiem zarówno częściej budzącym wśród badanych zaufanie (wzrost o 10 punktów), jak i nieufność (wzrost o 7 punktów). Trzeba jednak zaznaczyć, że listopadowy sondaż realizowany był przed rozmową Donalda Tuska z prezydentem Lechem Kaczyńskim, w której przyszły premier miał być zapoznany z objętymi tajemnicą dokumentami na temat Radosława Sikorskiego.

ŚREDNIE OCEN

Jak widać z powyższych analiz, poziom zaufania do poszczególnych polityków jest zależny w dużej mierze od stopnia ich znajomości. Dlatego też istotne jest zbadanie również zaufania „netto”, tzn. wyrażanego przez osoby identyfikujące ocenianych polityków.

W naszych sondażach badani oceniają poszczególnych polityków posługując się jedenastopunktową skalą, której skrajne punkty można określić z jednej strony jako głęboką nieufność (-5), z drugiej zaś jako bardzo duże zaufanie (+5). Omawiane powyżej dane informowały o zasięgu społecznego zaufania i nieufności. Przedstawiane były łączne odsetki

respondentów wyrażających zaufanie (wskazania punktów od +1 do +5), obojętność (0) lub nieufność (od -1 do -5) do poszczególnych polityków, a także stopień ich nieznaności. Prezentowane dane odnosiły się do ogółu ankietowanych.

Średnia ocen, obliczana z pominięciem osób nieznających poszczególnych polityków, jest syntetyczną miarą pozwalającą uchwycić siłę nastawień pozytywnych i negatywnych w zbiorowości identyfikującej tych polityków.

Także w wymiarze średnich ocen najbardziej jednoznacznie pozytywnie odbieranym politykiem jest premier Donald Tusk (1,75). Drugie miejsce w tym rankingu przypadło Waldemarowi Pawlakowi (1,45), który wyprzedza pod względem średniej ocen Zbigniewa Religę (1,35) cieszącego się równie dużym zaufaniem, ale i nieco częściej spotykającego się z negatywnym nastawieniem badanych. Do grona zdecydowanie pozytywnie postrzeganych polityków, w których ocenie zaufanie zdecydowanie przeważa nad nieufnością, należą także: Bronisław Komorowski (0,97), Lech Wałęsa (0,90), Bogdan Zdrojewski (0,85), a także wicemarszałek Sejmu Jarosław Kalinowski oraz Radosław Sikorski (0,75). Pozytywne nastawienie dość wyraźnie przeważa także w ocenach minister ds. walki z korupcją Julii Pitera (0,58), nowego szefa resortu rolnictwa Marka Sawickiego (0,54), Marka Borowskiego (0,47), Zbigniewa Ziobry (0,46) oraz Bogdana Borusewicza (0,40). Dodatnią średnią ocen wskazującą już jednak na raczej niezbyt dużą przewagę ocen pozytywnych mają jeszcze: Zbigniew Chlebowski (0,30), Aleksander Kwaśniewski (0,27), Hanna Gronkiewicz-Waltz (0,24) oraz oceniani przez dość wąskie grupy rozpoznających ich osób Ewa Kopacz (0,23) i Grzegorz Schetyna (0,22).

Spośród polityków uwzględnionych w naszym badaniu najniższą średnią ocen uzyskał Antoni Macierewicz (-1,20). Tylko nieco mniej krytycznie odbierany jest Przemysław Gosiewski (-1,09). Wyraźnie niekorzystny jest też bilans ocen prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego (-0,76) oraz Ludwika Dorna (-0,60). Negatywne noty przeważają, choć już nie tak znacząco, w ocenie prezydenta Lecha Kaczyńskiego (-0,33), byłego szefa MON Aleksandra Szczygły i nowo wybranego wicemarszałka Sejmu z PiS Krzysztofa Putry (w obu wypadkach średnia ocen wynosi -0,31 punktu).

W ostatnich tygodniach najbardziej poprawił się społeczny wizerunek Donalda Tuska (wzrost średniej o 1,10 punktu). W bardzo dużym stopniu zyskał także w ocenie badanych Waldemar Pawlak (+0,75). Znacznie lepiej niż jeszcze kilka tygodni temu wypada również bilans ocen Lecha Wałęsy (wzrost średniej o 0,51 punktu). Odnotowane wyżej zmiany w liczbie deklaracji zaufania i nieufności w nieco mniejszym stopniu zaważyły na całościowej ocenie Bronisława Komorowskiego (wzrost średniej o 0,44 punktu). Słabsze natężenie miał relatywnie duży wzrost zaufania do Bogdana Borusewicza (wzrost średniej o 0,36 punktu) oraz Marka Borowskiego (+0,32 punktu). W takim samym stopniu poprawił się bilans ocen

Ludwika Dorna (wzrost średniej o 0,32 punktu), któremu ufa wprawdzie tylko nieco więcej badanych niż przed miesiącem, jednak zmalał krytycyzm wśród osób deklarujących w stosunku do niego nieufność. Względna poprawa ocen tego polityka jest być może związana z jego krytycznym stosunkiem do dotychczasowego sposobu funkcjonowania PiS i w odpowiedzi zawieszeniem jego członkostwa przez szefa tej partii. Listę polityków, którzy istotnie zyskali w ocenie badanych, zamyka Aleksander Kwaśniewski. Odnotowany niewielki spadek zaufania i nieufności znalazł odzwierciedlenie w niedużym wzroście średniej ocen byłego prezydenta (+0,30).

Tabela 4. Zmiany średniej ocen

Politycy (uszeregowanie według kierunku i wielkości zmian)	X 2007	XI 2007	Różnica
Donald Tusk	0,65	1,75	1,10 *
Waldemar Pawlak	0,70	1,45	0,75 *
Lech Wałęsa	0,39	0,90	0,51 *
Bronisław Komorowski	0,53	0,97	0,44 *
Bogdan Borusewicz	0,04	0,40	0,36 *
Marek Borowski	0,15	0,47	0,32 *
Ludwik Dorn	-0,92	-0,60	0,32 *
Aleksander Kwaśniewski	-0,03	0,27	0,30 *
Aleksander Szczygło	-0,53	-0,31	0,22
Wojciech Olejniczak	-0,08	0,13	0,21
Zbigniew Religa	1,14	1,35	0,21
Przemysław Gosiewski	-1,25	-1,09	0,16
Lech Kaczyński	-0,36	-0,33	0,03
Zbigniew Ziobro	0,45	0,46	0,01
Jarosław Kaczyński	-0,75	-0,76	-0,01
Hanna Gronkiewicz-Waltz	0,37	0,24	-0,13

* Różnica średnich ocen istotna statystycznie na poziomie 0,05

Średnie ocen pozostałych polityków uwzględnionych w naszym badaniu, w tym Hanny Gronkiewicz-Waltz, która jako jedyna spotkała się z bardziej krytycznym osądem badanych, nie zmieniły się w stopniu istotnym statystycznie.

Wybory przyniosły nie tylko zmianę władzy, ale także odnowienie wizerunku polityków odgrywających pierwszoplanowe role na naszej scenie politycznej. Sposób budowania koalicji PO–PSL i tworzenia nowego rządu przyniósł zdecydowany wzrost notowań lidera zwycięskiej partii i nowego premiera Donalda Tuska. Równie spektakularnie poprawił swój wizerunek szef współrządzącej partii Waldemar Pawlak. Obaj politycy zostali liderami rankingu zaufania społecznego. Do ścisłej jego czołówki w dalszym ciągu należy jednak także zajmujący w nim do niedawna pierwsze miejsce były minister zdrowia Zbigniew Religa. Wśród wyraźnie pozytywnie odbieranych polityków są jeszcze: Bronisław Komorowski, Lech Wałęsa, Bogdan Zdrojewski, a także Jarosław Kalinowski oraz Radosław Sikorski. Pozytywne nastawienie dość wyraźnie przeważa również w ocenach Julii Pitery, Marka Sawickiego, Zbigniewa Ziobry, Marka Borowskiego oraz Bogdana Borusewicza.

Listę najbardziej jednoznacznie negatywnie odbieranych polityków otwiera obecnie Antoni Macierewicz. Tylko nieco mniej krytycznie postrzegany jest Przemysław Gosiewski. Wyraźnie niekorzystny jest również bilans ocen Jarosława Kaczyńskiego, Ludwika Dorna, a także – choć w mniejszym stopniu – prezydenta Lecha Kaczyńskiego, Aleksandra Szczygły i Krzysztofa Putry.

W porównaniu z pomiarem sprzed wyborów poza szefami zwycięskich partii w największym stopniu poprawili swój dotychczasowy wizerunek: Bronisław Komorowski, Lech Wałęsa, Bogdan Borusewicz, Marek Borowski, Ludwik Dorn i Aleksander Kwaśniewski.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do **Bogdana Borusewicza**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	16	23	39	8	861
Płeć						
Mężczyźni	17	19	26	34	5	408
Kobiety	10	14	21	44	10	454
Wiek						
18-24 lat	8	24	14	48	5	125
25-34	7	15	17	49	12	158
35-44	14	20	21	36	9	129
45-54	18	12	29	35	6	162
55-64	16	15	35	27	7	142
65 lat i więcej	16	12	22	41	8	145
Miejsce zamieszkania						
Wieś	14	16	11	48	11	326
Miasto do 20 tys.	15	13	32	37	4	115
20-100 tys.	15	15	24	35	10	165
101-500 tys.	14	18	32	31	5	133
501 tys.i więcej mieszk.	6	18	39	33	4	122
Wykształcenie						
Podstawowe	13	16	14	49	8	233
Zasadnicze zawodowe	16	15	22	38	10	221
Średnie	13	13	29	38	7	289
Wyższe	10	27	30	27	7	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	7	18	45	23	7	54
Prac.umysł.niż.szczebla	8	18	32	37	5	74
Pracownicy fiz.- umysł.	14	12	20	40	14	66
Robotnicy wykwalifikowani	11	23	21	37	8	83
Robotnicy niewykwalifik.	25	11	18	43	3	50
Rolnicy	18	17	12	34	19	46
Pracujący na własny rach.	20	10	32	33	5	43
Bierni zawodowo						
Renciści	14	9	22	50	6	64
Emeryci	17	15	26	34	8	202
Uczniowie i studenci	8	31	17	41	2	59
Bezrobotni	10	12	13	53	11	75
Gospodynie domowe i inni	3	21	16	55	5	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	12	16	34	31	7	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	9	27	24	34	6	58
sekt. pryw. poza rolnict.	12	15	24	39	9	198
prywatnym gosp. rolnym	24	15	11	35	15	52
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	10	18	12	54	6	56
301-500	11	17	16	48	8	114
501-900	11	15	27	36	10	187
901-1200	16	20	22	35	6	97
Powyżej 1200 zł	15	15	41	26	4	102
Ocena własnych war. mater.						
Złe	16	14	17	43	10	213
Średnie	13	17	23	40	7	380
Dobre	12	16	29	36	7	267
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	22	19	18	33	8	51
Raz w tygodniu	15	15	21	41	9	421
1-2 razy w miesiącu	13	12	20	46	9	151
Kilka razy w roku	7	22	33	32	5	139
W ogóle nie uczestniczy	12	19	29	34	6	99
Poglądy polityczne						
Lewica	13	16	34	28	8	119
Centrum	13	22	25	35	5	226
Prawica	17	15	26	36	5	301
Trudno powiedzieć	8	11	12	55	14	214

Tabela 2. Stosunek do Jarosława Kaczyńskiego

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	49	11	36	0	3	862
Płeć						
Mężczyźni	49	11	37	0	3	408
Kobiety	50	11	35	0	4	454
Wiek						
18-24 lat	63	6	29	0	2	125
25-34	49	16	31	0	4	158
35-44	51	13	35	0	2	129
45-54	52	7	39	0	2	163
55-64	42	16	40	0	2	142
65 lat i więcej	42	9	41	1	7	145
Miejsce zamieszkania						
Wieś	38	14	42	0	5	326
Miasto do 20 tys.	51	11	35	0	3	115
20-100 tys.	50	11	36	0	3	165
101-500 tys.	62	10	27	0	2	133
501 tys.i więcej mieszk.	62	4	33	0	0	122
Wykształcenie						
Podstawowe	47	11	36	0	6	233
Zasadnicze zawodowe	43	12	43	0	3	221
Średnie	50	10	38	0	2	290
Wyższe	64	12	23	0	1	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	69	8	21	0	2	54
Prac.umysł.niż.szczebla	61	10	27	0	1	74
Pracownicy fiz.- umysł.	58	0	40	0	2	66
Robotnicy wykwalifikowani	47	16	35	1	2	83
Robotnicy niewykwalifik.	64	12	24	0	0	50
Rolnicy	32	3	61	0	4	46
Pracujący na własny rach.	49	17	31	0	3	43
Bierni zawodowo						
Renciści	42	16	41	0	1	64
Emeryci	39	12	44	0	5	202
Uczniowie i studenci	59	6	33	0	2	59
Bezrobotni	51	15	33	0	2	75
Gospodynie domowe i inni	45	19	28	0	8	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	55	10	33	1	1	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	63	5	30	0	2	59
sekt. pryw. poza rolnict.	57	11	29	0	3	198
prywatnym gosp. rolnym	33	4	59	0	4	52
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	43	9	48	0	0	56
301-500	52	16	28	0	3	114
501-900	48	11	41	0	1	187
901-1200	54	12	33	0	1	98
Powyżej 1200 zł	58	13	28	0	2	102
Ocena własnych war. mater.						
Złe	45	10	43	0	2	213
Średnie	46	13	37	0	5	381
Dobre	58	10	30	0	1	267
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	36	15	48	0	1	51
Raz w tygodniu	41	11	45	0	3	422
1-2 razy w miesiącu	51	11	33	0	5	151
Kilka razy w roku	64	8	27	0	1	139
W ogóle nie uczestniczy	71	17	10	0	2	99
Poglądy polityczne						
Lewica	67	10	22	0	1	119
Centrum	57	13	28	0	1	227
Prawica	40	7	52	0	0	301
Trudno powiedzieć	44	16	30	0	10	214

Tabela 3. Stosunek do Lecha Kaczyńskiego

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	12	41	0	3	862
Płeć						
Mężczyźni	44	13	41	0	3	408
Kobiety	43	12	41	0	4	454
Wiek						
18-24 lat	56	13	30	0	1	125
25-34	46	13	37	0	4	158
35-44	45	14	39	0	2	129
45-54	45	10	43	0	2	163
55-64	36	15	45	1	3	142
65 lat i więcej	33	9	50	1	8	145
Miejsce zamieszkania						
Wieś	31	14	49	1	5	326
Miasto do 20 tys.	43	13	41	0	3	115
20-100 tys.	47	11	39	0	3	165
101-500 tys.	57	11	30	0	2	133
501 tys.i więcej mieszk.	56	10	34	0	0	122
Wykształcenie						
Podstawowe	40	12	40	1	7	233
Zasadnicze zawodowe	33	15	49	0	3	221
Średnie	48	9	41	0	2	290
Wyższe	59	13	27	0	1	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	60	12	26	0	2	54
Prac. umysł. niż. szczebla	61	11	27	0	1	74
Pracownicy fiz. - umysł.	53	4	42	0	1	66
Robotnicy wykwalifikowani	38	16	44	1	2	83
Robotnicy niewykwalifik.	50	21	29	0	0	50
Rolnicy	29	4	63	0	4	46
Pracujący na własny rach.	46	20	31	0	3	43
Bierni zawodowo						
Renciści	40	10	46	1	3	64
Emeryci	33	11	51	0	6	202
Uczniowie i studenci	55	9	34	0	2	59
Bezrobotni	43	17	38	0	2	75
Gospodynie domowe i inni	32	20	40	0	8	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	51	11	36	1	1	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	59	5	34	0	2	59
sekt. pryw. poza rolnict.	49	15	34	0	2	198
prywatnym gosp. rolnym	28	5	63	0	4	52
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	39	9	52	0	0	56
301-500	44	17	36	0	3	114
501-900	44	10	45	0	1	187
901-1200	44	13	42	0	1	98
Powyżej 1200 zł	52	13	34	0	2	102
Ocena własnych war. mater.						
Złe	38	10	50	1	2	213
Średnie	40	13	42	0	5	381
Dobre	52	13	33	0	1	267
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	27	17	55	0	1	51
Raz w tygodniu	33	12	50	0	4	422
1-2 razy w miesiącu	46	13	36	0	5	151
Kilka razy w roku	59	7	32	0	1	139
W ogóle nie uczestniczy	68	14	15	1	2	99
Poglądy polityczne						
Lewica	66	8	25	0	1	119
Centrum	48	18	32	0	1	227
Prawica	36	7	56	0	1	301
Trudno powiedzieć	36	15	38	1	10	214

Tabela 4. Stosunek do Bronisława Komorowskiego

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	16	47	14	7	860
Płeć						
Mężczyźni	20	17	46	12	5	407
Kobiety	13	15	47	16	9	454
Wiek						
18-24 lat	18	26	37	16	3	125
25-34	14	16	39	21	9	158
35-44	14	16	53	10	7	129
45-54	19	15	52	10	4	162
55-64	18	13	51	11	7	142
65 lat i więcej	13	11	46	18	11	144
Miejsce zamieszkania						
Wieś	12	18	38	21	10	326
Miasto do 20 tys.	16	16	52	10	5	115
20-100 tys.	22	12	48	12	6	165
101-500 tys.	17	15	55	8	5	133
501 tys.i więcej mieszk.	18	17	53	9	3	122
Wykształcenie						
Podstawowe	13	17	40	18	11	233
Zasadnicze zawodowe	19	14	41	19	7	220
Średnie	18	17	49	11	5	289
Wyższe	12	15	62	6	4	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	17	8	68	3	4	54
Prac.umysł.niż.szczebła	15	19	54	11	1	74
Pracownicy fiz.- umysł.	14	16	53	9	8	66
Robotnicy wykwalifikowani	17	17	43	17	7	83
Robotnicy niewykwalifik.	23	9	45	18	4	50
Rolnicy	25	18	38	5	13	46
Pracujący na własny rach.	15	18	48	12	7	43
Bierni zawodowo						
Renciści	16	15	38	22	10	64
Emeryci	15	13	48	14	10	201
Uczniowie i studenci	18	31	43	4	4	59
Bezrobotni	12	18	37	27	6	75
Gospodynie domowe i inni	13	16	39	28	4	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	15	13	60	5	6	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	24	19	49	8	2	58
sekt. pryw. poza rolnict.	14	13	48	17	7	198
prywatnym gosp. rolnym	28	19	37	7	10	52
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	7	15	43	30	5	56
301-500	16	12	43	20	9	114
501-900	17	17	43	14	8	187
901-1200	18	14	56	8	4	96
Powyżej 1200 zł	13	12	66	5	4	102
Ocena własnych war. mater.						
Złe	18	12	43	18	9	213
Średnie	15	18	44	15	8	380
Dobre	16	17	52	10	4	267
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	23	15	44	8	10	51
Raz w tygodniu	17	16	43	17	7	420
1-2 razy w miesiącu	17	18	41	14	10	151
Kilka razy w roku	11	15	59	12	3	139
W ogóle nie uczestniczy	14	16	53	10	7	99
Poglądy polityczne						
Lewica	6	15	67	5	6	119
Centrum	15	21	50	9	4	226
Prawica	26	15	45	10	4	300
Trudno powiedzieć	10	12	33	31	14	214

Tabela 5. Stosunek do Waldemara Pawlaka

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	16	62	5	5	861
Płeć						
Mężczyźni	11	15	66	3	4	408
Kobiety	13	16	59	6	6	454
Wiek						
18-24 lat	16	22	45	12	4	125
25-34	12	20	58	5	5	158
35-44	13	16	65	2	4	129
45-54	9	16	71	1	3	162
55-64	11	11	70	4	4	142
65 lat i więcej	14	12	60	4	9	145
Miejsce zamieszkania						
Wieś	11	16	61	5	7	326
Miasto do 20 tys.	13	14	68	5	1	115
20-100 tys.	17	12	62	4	6	165
101-500 tys.	9	16	62	7	5	133
501 tys.i więcej mieszk.	15	23	59	1	2	122
Wykształcenie						
Podstawowe	14	18	53	7	8	233
Zasadnicze zawodowe	11	14	66	6	4	221
Średnie	14	17	61	4	4	289
Wyższe	8	14	75	0	3	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	7	9	81	1	2	54
Prac.umysł.niż.szczebla	14	24	55	3	4	74
Pracownicy fiz.- umysł.	11	10	68	5	7	66
Robotnicy wykwalifikowani	12	21	64	4	0	83
Robotnicy niewykwalifik.	13	21	54	6	5	50
Rolnicy	11	15	71	0	3	46
Pracujący na własny rach.	13	15	70	0	2	43
Bierni zawodowo						
Renciści	12	6	66	4	12	64
Emeryci	13	13	64	3	7	202
Uczniowie i studenci	18	32	39	7	3	59
Bezrobotni	9	19	57	11	5	75
Gospodynie domowe i inni	18	11	53	14	4	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	13	16	66	1	4	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	12	28	52	7	2	58
sekt. pryw. poza rolnict.	10	16	65	4	4	198
prywatnym gosp. rolnym	10	18	69	0	2	52
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	10	17	65	7	2	56
301-500	10	27	51	5	7	114
501-900	11	12	68	6	3	187
901-1200	18	14	66	0	2	97
Powyżej 1200 zł	9	15	73	1	2	102
Ocena własnych war. mater.						
Złe	15	17	58	5	6	213
Średnie	10	17	63	4	6	380
Dobre	15	14	64	5	3	267
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	14	22	54	5	5	51
Raz w tygodniu	13	16	62	3	6	421
1-2 razy w miesiącu	15	15	57	9	5	151
Kilka razy w roku	10	16	66	6	2	139
W ogóle nie uczestniczy	7	16	69	4	4	99
Poglądy polityczne						
Lewica	10	13	75	0	3	119
Centrum	9	18	66	4	3	226
Prawica	18	15	63	1	3	301
Trudno powiedzieć	11	16	49	13	11	214

Tabela 6. Stosunek do **Julii Pitery**

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	13	26	45	6	861
Płeć						
Mężczyźni	13	15	25	43	4	408
Kobiety	9	11	26	47	7	454
Wiek						
18-24 lat	13	13	18	53	4	125
25-34	8	17	22	45	8	158
35-44	8	13	31	44	4	129
45-54	14	16	27	37	5	162
55-64	14	8	36	36	6	142
65 lat i więcej	10	8	21	56	5	145
Miejsce zamieszkania						
Wies	7	11	14	60	8	326
Miasto do 20 tys.	12	15	29	41	4	115
20-100 tys.	16	9	30	39	6	165
101-500 tys.	10	12	35	37	5	133
501 tys. i więcej mieszk.	14	19	39	27	1	122
Wykształcenie						
Podstawowe	8	10	16	60	6	233
Zasadnicze zawodowe	10	12	20	51	7	221
Średnie	14	12	31	38	6	289
Wyższe	14	18	44	21	2	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	10	20	50	14	7	54
Prac.umysł.niż.szczebła	12	16	38	29	5	74
Pracownicy fiz.- umysł.	16	15	25	43	1	66
Robotnicy wykwalifikowani	10	21	14	49	7	83
Robotnicy niewykwalifik.	12	7	15	59	6	50
Rolnicy	8	17	14	57	5	46
Pracujący na własny rach.	13	10	42	28	7	43
Bierni zawodowo						
Renciści	11	7	22	47	12	64
Emeryci	11	8	27	48	6	202
Uczniowie i studenci	15	14	26	43	3	59
Bezrobotni	8	10	17	61	4	75
Gospodynie domowe i inni	12	11	23	55	0	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	12	16	38	27	6	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	12	16	27	41	5	58
sekt. pryw. poza rolnict.	12	15	24	44	6	198
prywatnym gosp. rolnym	9	17	15	55	5	52
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	0	8	19	72	1	56
301-500	9	12	17	56	7	114
501-900	11	14	24	46	5	187
901-1200	15	18	25	38	4	97
Powyżej 1200 zł	10	11	48	28	4	102
Ocena własnych war. mater.						
Złe	11	11	19	54	5	213
Średnie	11	12	24	46	7	380
Dobre	12	15	34	36	4	267
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	21	12	26	35	6	51
Raz w tygodniu	12	9	24	47	7	421
1-2 razy w miesiącu	9	11	22	54	5	151
Kilka razy w roku	10	18	32	36	3	139
W ogóle nie uczestniczy	7	21	31	39	3	99
Poglądy polityczne						
Lewica	9	16	38	36	2	119
Centrum	8	16	27	43	6	226
Prawica	19	12	29	36	5	301
Trudno powiedzieć	6	7	13	65	9	214

Tabela 7. Stosunek do Radosława Sikorskiego

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	17	36	24	7	860
Płeć						
Mężczyźni	19	19	35	20	8	408
Kobiety	11	16	37	28	7	453
Wiek						
18-24 lat	18	17	32	24	8	125
25-34	12	22	28	31	8	158
35-44	13	19	44	19	6	129
45-54	16	14	48	18	5	162
55-64	16	22	39	17	7	141
65 lat i więcej	13	11	28	37	11	145
Miejsce zamieszkania						
Wieś	14	16	28	31	11	326
Miasto do 20 tys.	16	18	36	25	4	115
20-100 tys.	16	17	36	22	8	165
101-500 tys.	19	16	41	17	6	133
501 tys. i więcej mieszk.	7	22	53	16	2	122
Wykształcenie						
Podstawowe	13	15	31	29	12	233
Zasadnicze zawodowe	17	19	27	29	7	221
Średnie	14	16	44	21	5	288
Wyższe	13	24	45	13	6	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	10	27	52	6	5	54
Prac.umysł.niż.szczebla	14	21	42	22	0	74
Pracownicy fiz.- umysł.	12	14	48	21	5	66
Robotnicy wykwalifikowani	15	19	35	24	7	83
Robotnicy niewykwalifik.	24	14	23	35	4	50
Rolnicy	20	15	34	12	19	46
Pracujący na własny rach.	10	24	40	19	8	43
Bierni zawodowo						
Renciści	8	12	40	32	7	64
Emeryci	15	17	30	28	11	202
Uczniowie i studenci	23	17	38	14	7	59
Bezrobotni	11	17	34	29	9	75
Gospodynie domowe i inni	15	16	33	37	0	44
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	16	14	49	16	5	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	10	26	33	25	5	58
sekt. pryw. poza rolnict.	15	19	37	24	5	198
prywatnym gosp. rolnym	25	16	29	13	17	52
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	19	21	30	28	2	56
301-500	12	13	34	31	9	114
501-900	15	16	33	29	6	187
901-1200	19	17	45	13	5	97
Powyżej 1200 zł	11	15	48	20	6	102
Ocena własnych war. mater.						
Złe	17	17	31	30	6	213
Średnie	11	17	36	24	11	380
Dobre	18	18	41	20	4	267
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	18	21	30	25	6	51
Raz w tygodniu	16	16	32	28	8	420
1-2 razy w miesiącu	13	21	33	24	9	151
Kilka razy w roku	11	17	50	16	7	139
W ogóle nie uczestniczy	12	17	45	20	6	99
Poglądy polityczne						
Lewica	13	16	49	18	4	119
Centrum	11	24	40	21	4	226
Prawica	22	18	40	14	6	301
Trudno powiedzieć	10	10	20	45	15	213

Tabela 8. Stosunek do Donalda Tuska

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	9	69	0	4	861
Płeć						
Mężczyźni	17	10	68	0	5	408
Kobiety	18	8	70	0	4	454
Wiek						
18-24 lat	13	11	74	0	2	125
25-34	17	8	72	0	3	158
35-44	16	7	74	1	2	129
45-54	20	7	71	0	2	162
55-64	20	13	63	1	4	142
65 lat i więcej	19	7	60	1	13	145
Miejsce zamieszkania						
Wieś	21	14	58	0	7	326
Miasto do 20 tys.	21	8	66	1	3	115
20-100 tys.	15	6	74	1	3	165
101-500 tys.	14	4	81	0	1	133
501 tys.i więcej mieszk.	12	4	81	0	3	122
Wykształcenie						
Podstawowe	20	11	59	1	9	233
Zasadnicze zawodowe	18	8	70	0	5	221
Średnie	20	9	68	1	2	289
Wyższe	6	5	89	0	0	118
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	3	4	92	0	2	54
Prac.umysł.niż.szczebła	12	5	84	0	0	74
Pracownicy fiz.- umysł.	20	4	75	0	1	66
Robotnicy wykwalifikowani	24	9	64	0	3	83
Robotnicy niewykwalifik.	19	4	74	0	4	50
Rolnicy	34	15	49	0	3	46
Pracujący na własny rach.	16	14	70	0	0	43
Bierni zawodowo						
Renciści	16	7	68	1	8	64
Emeryci	21	10	59	0	10	202
Uczniowie i studenci	16	9	70	0	5	59
Bezrobotni	12	14	72	1	1	75
Gospodynie domowe i inni	11	14	69	2	4	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	12	4	82	0	2	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	16	3	78	0	3	58
sekt. pryw. poza rolnict.	18	8	72	0	2	198
prywatnym gosp. rolnym	33	15	49	0	4	52
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	16	9	75	0	0	56
301-500	17	10	69	1	3	114
501-900	23	9	62	1	4	187
901-1200	16	6	75	0	3	97
Powyżej 1200 zł	7	8	84	0	1	102
Ocena własnych war. mater.						
Złe	24	12	58	1	5	213
Średnie	17	9	66	0	6	380
Dobre	12	6	81	0	1	267
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	26	13	52	3	5	51
Raz w tygodniu	22	9	63	0	6	421
1-2 razy w miesiącu	14	8	72	0	5	151
Kilka razy w roku	13	7	79	0	1	139
W ogóle nie uczestniczy	4	10	82	2	2	99
Poglądy polityczne						
Lewica	11	9	78	0	2	119
Centrum	11	9	79	0	0	226
Prawica	27	8	63	0	3	301
Trudno powiedzieć	15	10	61	2	12	214

Tabela 9. Stosunek do Lecha Wałęsy

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	18	57	3	861
Płeć					
Mężczyźni	24	20	53	3	408
Kobiety	22	15	61	2	454
Wiek					
18-24 lat	17	20	62	1	125
25-34	16	20	61	3	158
35-44	22	15	61	2	129
45-54	21	21	58	1	162
55-64	27	15	55	3	142
65 lat i więcej	32	14	47	6	145
Miejsce zamieszkania					
Wieś	28	19	49	4	326
Miasto do 20 tys.	25	17	56	2	115
20-100 tys.	24	14	60	2	165
101-500 tys.	16	21	61	2	133
501 tys. i więcej mieszk.	13	16	71	0	122
Wykształcenie					
Podstawowe	27	21	47	6	233
Zasadnicze zawodowe	24	20	53	3	221
Średnie	22	15	62	1	289
Wyższe	12	13	74	1	118
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	7	17	74	2	54
Prac. umysł. niż. szczebla	18	16	66	0	74
Pracownicy fiz.- umysł.	20	14	66	0	66
Robotnicy wykwalifikowani	23	24	51	2	83
Robotnicy niewykwalifik.	26	16	58	0	50
Rolnicy	33	20	45	3	46
Pracujący na własny rach.	9	27	58	6	43
Bierni zawodowo					
Renciści	21	16	56	7	64
Emeryci	32	14	49	4	202
Uczniowie i studenci	18	21	59	2	59
Bezrobotni	23	20	58	0	75
Gospodynie domowe i inni	18	16	62	4	45
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	18	17	64	1	123
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	24	19	57	0	58
sekt. pryw. poza rolnict.	18	20	60	3	198
prywatnym gosp. rolnym	34	18	46	2	52
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	29	5	67	0	56
301-500	22	16	60	1	114
501-900	28	19	50	3	187
901-1200	19	17	62	2	97
Powyżej 1200 zł	16	18	65	1	102
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	15	55	2	213
Średnie	25	20	52	4	380
Dobre	16	17	66	2	267
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	33	13	51	3	51
Raz w tygodniu	28	17	53	3	421
1-2 razy w miesiącu	17	18	62	4	151
Kilka razy w roku	19	15	65	1	139
W ogóle nie uczestniczy	10	26	60	3	99
Poglądy polityczne					
Lewica	15	17	66	2	119
Centrum	17	18	64	1	226
Prawica	27	16	57	0	301
Trudno powiedzieć	27	19	46	8	214